

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Znaczenie i potrzeba utworzenia Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej na terenie powiatu ostrzeszowskiego

Raport końcowy

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Spis treści

Wstęp	3
I. Metodologia	4
1. Cele badawcze	4
2. Metody i techniki badawcze	4
3. Podstawowe pojęcia	5
II. Analiza dokumentów	6
1. Ekonomia społeczna a prawo, strategie i programy obowiązujące w Polsce	6
2. Miejsce ekonomii społecznej w dokumentacji samorządów terytorialnych	8
2.1. Ekonomia społeczna w regionalnych dokumentach strategicznych	8
2.2. Ekonomia społeczna w dokumentacji samorządów lokalnych	13
Podsumowanie	14
III. Ekonomia społeczna na terenie powiatu ostrzeszowskiego	15
1. Diagnoza stanu ekonomii społecznej na terenie powiatu ostrzeszowskiego	15
2. Czynniki rozwoju ekonomii społecznej	16
2.1. Czynniki wewnętrzne	17
2.2. Podmioty otoczenia PES	18
2.3. Sytuacja społeczno-gospodarcza	22
Podsumowanie	22
IV. Strategia Rozwoju Ekonomii Społecznej	23
1. Spodziewane rezultaty	23
2. Forma i realizacja Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej	25
Podsumowanie	26
Rekomendacje	27

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Wstęp

Ekonomia społeczna jeszcze kilkanaście lat wcześniej była mało mówiącym pojęciem pojawiającym się co jakiś czas przy okazji rozmów na temat wykluczenia społecznego, integracji społecznej i włączania społecznego. Dziś, dzięki przyjętej polityce Unii Europejskiej wobec ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz zaangażowaniu przedstawicieli sektora obywatelskiego, ekonomia społeczna zyskuje coraz większe znaczenie. W 2014 roku uchwalony został Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2014-2020, opisujący planowane działania w celu wzmocnienia tego sektora. Celem strategicznym Programu jest założenie, by do 2020 roku podmioty ekonomii społecznej stały się ważnym elementem aktywizacji osób w trudnej sytuacji na rynku pracy oraz dostarczały usług użyteczności publicznej we wspólnotach samorządowych. W strategiczne założenia KPRES wpisuje się Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2020, który jest programem wojewódzkim w zakresie rozwoju ekonomii społecznej.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej prowadzony przez Fundację im. Królowej Polski Św. Jadwigi realizuje szereg działań wspierających rozwój ekonomii społecznej w subregionie kaliskim, w tym na terenie powiatu ostrzeszowskiego. Jednym z działań, mającym zapewnić wsparcie istniejącym przedsiębiorstwom ekonomii społecznej oraz ogólny rozwój ekonomii społecznej, są badania prowadzone w kierunku rozpoznania znaczenia i potrzeby utworzenia lokalnej strategii dotyczącej ekonomii społecznej.

Strategia Rozwoju Ekonomii Społecznej będąca przedmiotem badań, rozumiana powinna być jako perspektywiczny plan, który określa strategiczne cele rozwoju ekonomii społecznej, wytycza kierunki działań oraz wskazuje środki finansowe i ich źródła niezbędne do realizacji przyjętych celów i zadań. Platformą prac prowadzących do utworzenia strategii byłoby partnerstwo na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, którego partnerami są Powiat Ostrzeszowski oraz Miasto i Gmina Ostrzeszów.

Niniejszy raport składa się z czterech części. Pierwsza dotyczy metodologii badań, opisuje przyjęte cele badawcze, wykorzystywane metody i techniki oraz próbę badawczą. Dodatkowo przedstawia definicje oraz wyjaśnia pojęcia wykorzystywane w raporcie. Druga część zawiera wyniki analizy dokumentów *desk research* programów i strategii obowiązujących w Polsce, w podziale na szczebel krajowy, regionalny, powiatowy i gminny. Trzeci rozdział opisuje stan ekonomii społecznej w powiecie ostrzeszowskim oraz czynniki ją kształtujące. Czwarty przedstawia oczekiwania przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej i jego otoczenia wobec Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej. Dotyczą one kwestii formalnych i organizacyjnych, związanych z tworzeniem już samej strategii.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

I. Metodologia

1. Cele badawcze

Głównym celem badawczym, który przyświecał tym badaniom, była odpowiedź na pytanie czy na terenie powiatu ostrzeszowskiego pojawia się zapotrzebowanie na utworzenie Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz, w przypadku pozytywnej odpowiedzi, jakie są oczekiwania wobec tego dokumentu. Cele szczegółowe obejmowały:

- a) nawiązania do ekonomii społecznej w strategiach, programach Starostwa Powiatowego i Urzędu Miasta;
- b) diagnozę stanu rozwoju ekonomii społecznej na terenie powiatu ostrzeszowskiego;
- c) diagnozę czynników determinujących rozwój ekonomii społecznej na terenie powiatu ostrzeszowskiego;
- d) zapotrzebowanie ze strony PES, jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta oraz jednostek organizacyjnych Starostwa Powiatowego na powstanie Strategii;
- e) oczekiwania względem Strategii;
- f) poznanie gotowości do współpracy i współtworzenia Strategii.

2. Metody i techniki badawcze

W przeprowadzanych badaniach wykorzystane zostały dwie techniki pozyskiwania danych. Pierwszą z nich jest analiza danych zastanych (*desk research*).

Przeprowadzona została analiza jakościowa. Szczególną uwagę zwracano na to, czy w dokumentach są zapisy dotyczące ekonomii społecznej, lub czy jest mowa o celach, nie nawiązujących wprost do ekonomii społecznej, jednak stanowiących dla niej potencjalny obszar działań.

Drugą techniką pozyskiwania informacji był wywiad pogłębiony IDI (*In-Depth Interview*). Rozmówcami wywiadów byli:

- V-ce Prezes Zarządu Fundacji Działamy Razem
- Prezes Zarządu Fundacji Działamy Razem
- Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrzeszowie
- Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie

W części analitycznej, omawiającej wyniki badań, w celu zachowania anonimowości cytowane wypowiedzi nie będą wskazywały na autora, będzie to miało miejsce jedynie w przypadku, gdy poznanie pełnionej przez rozmówcę funkcji będzie konieczne dla zrozumienia kontekstu wypowiedzi.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

3. Podstawowe pojęcia

Przez lata pojęcie ekonomii społecznej było jednym z bardziej dyskusyjnych terminów w Polsce. Wątpliwości związane ze sporem definicyjnym ustały po pojawieniu się Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej. W wyniku prac Zespołu i dyskusji w środowisku organizacji obywatelskich wypracowano polską definicję ekonomii społecznej. W niniejszym raporcie przyjęto rozumienie definicji zawartych w KPRES. **Ekonomia społeczna** rozumiana jest jako:

„Sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych, użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.”¹

Według przyjętej definicji w sferze ekonomii społecznej działają **podmioty ekonomii społecznej**, należące do czterech głównych grup:

- a) przedsiębiorstwa społeczne, będące fundamentem ekonomii społecznej;
- b) podmioty reintegracyjne, służące reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej;
- c) podmioty działające w sferze pożytku publicznego, które prowadzą działalność ekonomiczną i zatrudniają pracowników, choć ich aktywność nie jest oparta na ryzyku ekonomicznym. Są to organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną i nieodpłatną pożytku publicznego; podmioty te mogą stać się przedsiębiorstwami społecznymi, o ile podejmą działalność gospodarczą w pewnym zakresie, podejmując również zobowiązania statutowe odnośnie do dystrybucji zysku;
- d) podmioty sfery gospodarczej, które tworzone były w związku z realizacją celu społecznego bądź, dla których leżący we wspólnym interesie cel społeczny jest racją bytu działalności komercyjnej. Są to podmioty, które nie posiadają wszystkich cech przedsiębiorstwa społecznego. Grupę tę można podzielić na cztery podgrupy:
  - organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą, z której zyski wspierają realizację celów statutowych,
  - Zakłady Aktywności Zawodowej,
  - spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie,
  - pozostałe spółdzielnie o charakterze konsumenckim i wzajemnościowym.²

¹ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej s.15.

² Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, s.15.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

II. Analiza dokumentów

Diagnoza miejsca, które jest przypisane ekonomii społecznej w strategicznym zarządzaniu gminą i powiatem wymagała przeprowadzenia szczegółowej analizy dokumentów, które bezpośrednio czy też pośrednio do niej nawiązują. Pierwsza część przedstawia strategię i programy na szczeblu krajowym oraz ustawy, które stanowią kontekst i tło wszelkich działań związanych z tworzeniem ekonomii społecznej w Polsce. Szczegółową analizę dokumentów strategicznych przeprowadzono na szczeblu regionalnym, powiatowym oraz gminnym. Ta część badań pozwoliła stwierdzić, w jakim stopniu przy rozwiązywaniu problemów społecznych, wykorzystywane są instrumenty ekonomii społecznej oraz jaka część działań strategicznych ma celu na wspieranie tego sektora.

1. Ekonomia społeczna a prawo, strategię i programy obowiązujące w Polsce

Ekonomia społeczna, ze względu na swoje cele i funkcję, staje się nowym sojusznikiem władz publicznych w zwalczaniu wykluczenia społecznego.³ Dowodem tego są liczne odwołania do ekonomii społecznej w nowopowstających krajowych strategiach i programach, a także powstanie długo oczekiwanego Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Prawo, strategię i programy polityki przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w Polsce
<ul style="list-style-type: none">
Dokumenty strategiczne uwzględniające kwestię walki z wykluczeniem społecznym
Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK)
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (SRKS)
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL)
Strategia Rozwoju Regionalnego (SRR)
<ul style="list-style-type: none">
Programy uwzględniające kwestię walki z wykluczeniem społecznym
Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 (KPPUiWS)
Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES)
Program Operacyjny Wiedza-Edukacja-Rozwój (PO WER)
Regionalne Programy Operacyjne (RPO)
<ul style="list-style-type: none">
Ustawodawstwo uwzględniające kwestię walki z wykluczeniem społecznym
Ustawa o pomocy społecznej
Ustawa o zatrudnieniu socjalnym
Ustawa o spółdzielniach socjalnych
Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego
Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

³ Magdalena Pakora „Ekonomia społeczna w polityce przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w Polsce” w: Ekonomia Społeczna nr2/2014.

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Tabela 1. Prawo, strategie i programy polityki przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w Polsce.

Aktywizacja poprzez pracę została „zaprogramowana” na poziomie Unii Europejskiej w strategii na rzecz zatrudnienia oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Wyeksponowano ją także m.in. w Agendzie Społecznej z 2000 r. oraz w Odnowionej Agendzie Społecznej z 2008 r.

W programowanych działaniach, za wspólnotowymi dokumentami, pojawiała się kwestia sięgnięcia po potencjał rozwiązań aktywizujących, niosących wartość dodaną dla osób zagrożonych społecznie, a w szerszym wymiarze dla całego społeczeństwa. Wśród nich szczególne miejsce przyznano przedsiębiorstwom społecznym. Co istotne, ich znaczenie podkreśla się nie tylko we wzmacnianiu spójności społecznej, ale również w aspekcie świadczenia usług użyteczności publicznej oraz kreowania kapitału społecznego.⁴ Włączenie ekonomii społecznej w działania na rzecz ograniczania wykluczenia społecznego znalazło swoje odzwierciedlenie również w Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego. W celu odnoszącym się do poprawy mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne wskazano, jako jeden z priorytetów, wzmocnienie integracji i solidarności społecznej.

W Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego kwestię poprawy sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ujęto już na poziomie celu szczegółowego. Podobnie jak we wcześniej wspomnianych dokumentach, tak i tu, podkreśla się fundamentalne znaczenie aktywności zawodowej dla podnoszenia spójności społecznej oraz konieczność rozwijania innowacyjnych form pomocy osobom zagrożonym lub wykluczonym społecznie, w tym w formule przedsiębiorczości społecznej.⁵

W Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu ekonomia społeczna została wkomponowana w działania przewidziane aż w pięciu z sześciu założonych priorytetów. Polityka ograniczania wykluczenia społecznego angażuje już nie tylko służby publiczne, ale stara się realizować zaprogramowane działania w sposób partycypacyjny. W podobnej roli podmioty ekonomii społecznej upatrywane są w Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej. Dokument ten ma nie tylko wspierać rozwój ekonomii społecznej i działających na jej polu przedsiębiorstw, ale również stanowi on swego rodzaju katalog interwencji, które mają służyć realizacji Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego w zakresie włączenia społecznego.

Realizacja Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej wymaga szeregu działań o wymiarze prawnym, organizacyjnym, finansowym i edukacyjnym, realizowanych przez wielu partnerów w ramach administracji publicznej oraz partnerstwa publiczno-społecznego. Istotnym elementem jest skorelowanie działań o charakterze krajowym z działaniami realizowanymi w regionach. Na poziomie krajowym realizowanych jest szereg działań o charakterze legislacyjnym, przygotowującym otoczenie

⁴ Strategia Rozwoju Kraju 2020, s.26.

⁵ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, s.40.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

prawne, ponadto szereg działań organizacyjnych w zakresie koordynowania publicznych polityk administracji rządowej. Jednakże duża część kierunków interwencji publicznej powinna być realizowana w województwach i samorządach.

2. Miejsce ekonomii społecznej w dokumentacji samorządów terytorialnych

W rozdziale tym przedstawione są wyniki analizy dokumentów strategicznych i programów na szczeblu regionalnym, powiatowym i gminnym. Celem przeprowadzonej analizy było zbadanie tego, jak postrzegana jest ekonomia społeczna w dokumentacji samorządów oraz jaka przypisywana jest jej wartość. W badaniu przyjęto założenie, że dosłowne nawiązywanie w dokumentacji samorządów do ekonomii społecznej świadczy o jej znajomości i świadomości, jak istotną rolę odgrywa w walce z wykluczeniem społecznym.

2.1. Ekonomia społeczna w regionalnych dokumentach strategicznych

Analizie zostały poddane następujące dokumenty regionalne:

- a) Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego 2020,
- b) Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020,
- c) Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2013-2020,
- d) Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia 2017.

Wszystkie cztery dokumenty w całości, bądź też w części, opisują działania mające na celu walkę z marginalizacją, wykluczeniem społecznym oraz działania wspierające zatrudnienie w regionie, co w naturalny sposób odwołuje się do istoty ekonomii społecznej.

a) *Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego 2020*

Pod koniec grudnia 2012 r. Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwalił zaktualizowaną „Strategię Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020”. Tym samym zakończony został proces aktualizacji strategicznego dla Wielkopolski dokumentu, który od 2005 roku tworzył podstawę programów, działań i projektów na rzecz rozwoju województwa.

W czasie, gdy aktualizacja strategii była uchwalana, nie było jeszcze Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej ani Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, a sama ekonomia społeczna nie była jeszcze tak popularna. Jednak w SRWW pojawiają się nawiązania do ekonomii społecznej, która określana jest gospodarką społeczną. Poza jej obecnością w planie strategicznym, który jest najważniejszą częścią strategii, nawiązania do niej pojawiają się również w diagnozie gospodarki i otoczenia, sfery społecznej oraz w analizie SWOT. Opisywana jest ona jak ważny instrument rozwiązywania problemów społecznych, który należy umacniać, między innymi poprzez budowanie wielosektorowych partnerstw.

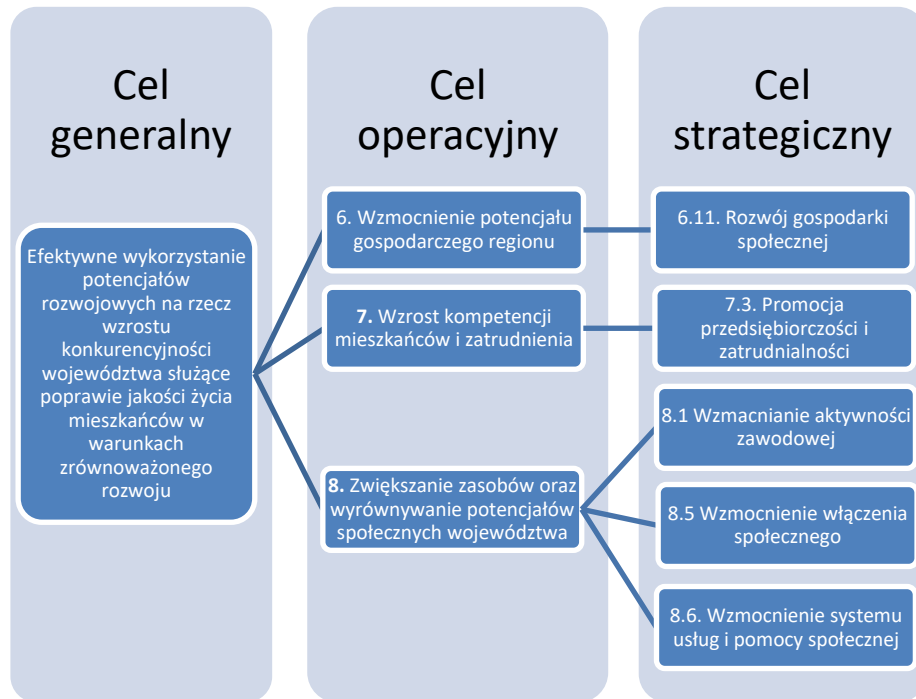

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Na dziewięć celów strategicznych aż trzy realizowane są poprzez działania odnoszące się do ekonomii społecznej. Ze względu na fakt, że znaczna część dokumentu odnosi się do infrastruktury, spójności komunikacyjnej oraz środowiska, rola jaka przypisywana jest ekonomii społecznej jest stosunkowo duża.

Rysunek 1. Cele strategiczne dot. ekonomii społecznej w Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego 2020.

Potencjał jaki niesie za sobą ekonomia społeczna został dostrzeżony w SRWW, czego dowodem jest znacząca rola, jaka została jej przypisana w promocji przedsiębiorczości, wzmacnianiu aktywności zawodowej, włączenia zawodowego oraz systemu usług i pomocy społecznej.

b) Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020

Jednym z najważniejszych dokumentów wyznaczających główne kierunki rozwoju i wdrażania polityki społecznej w regionie jest Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego obowiązująca od 2010 roku. Dokument ten, wyznacza priorytetowe kierunki regionalnej polityki społecznej.

W dokumencie pojawiają się trzy bezpośrednie odniesienia do ekonomii społecznej. W opisie profilu socjodemograficznego województwa wielkopolskiego zauważono, jak istotną rolę odgrywa ekonomia społeczna na rzecz budowania społeczeństwa obywatelskiego. Podsumowany został również stan ekonomii społecznej w roku 2009. Kolejnym miejscem, gdzie wspomniana została ekonomia społeczna była analiza SWOT. Określona ona została jako silna strona w potencjale wewnętrznym.

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Trzecie bezpośrednie odwołanie się do ekonomii społecznej, pojawia się w Programie Wzorcowym Dla Gmin i Powiatów, w którym to planuje się tworzenie zakładów aktywizacji zawodowej. Dodatkowo ekonomia społeczna została opisana w aneksie nr 4 „Profile socjodemograficzne Województwa Wielkopolskiego” stanowiącym załącznik do Strategii.

Analizując cele operacyjne i przypisane im zadania, zauważyć można, że pomimo świadomości jak ważna jest ekonomia społeczna, na co wskazuje diagnoza oraz miejsce w analizie SWOT, nie została ona ujęta wprost w planowanych działaniach strategicznych. Zapisanych zostało za to wiele celów, do których posłużyć mogłyby instrumenty ekonomii społecznej.

W Strategii Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego potencjał, który niesie za sobą ekonomia społeczna, nie został włączony w planowane programy ani działania strategiczne. Ma to jednak poważne uzasadnienie. W roku 2010, kiedy to powstawał dokument, problemy społeczne, które dotyczyły mieszkańców Wielkopolski były zupełnie inne, jak chociażby wysokie bezrobocie, planowane działania i programy ukierunkowane były na inne grupy społeczne. Po drugie, ekonomia społeczna wciąż jeszcze nie była tak popularnym środkiem do walki z wykluczeniem społecznym. Stąd też tak mała jego rola w strategicznym zarządzaniu regionem. Warto jednak zwrócić uwagę, że do realizacji niektórych celów wykorzystywane są działania związane ze wspieraniem przedsięwzięć gospodarczych podejmowanych przez niepełnosprawnych. W obecnej sytuacji uzasadnione wydaje się powołanie dokumentu, który w sposób komplementarny wobec SPS WW ujmowałby problematykę ekonomii społecznej.

c) Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2013-2022

Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (RPRES) w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2022 jest programem wojewódzkim w zakresie rozwoju ekonomii społecznej. RPRES został opracowany przez Zespół ekonomii społecznej w ROPS przy współpracy z przedstawicielami organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, instytucji pomocy społecznej i uczelni. Dokument ten diagnozuje kondycję ekonomii społecznej w regionie oraz wskazuje ścieżki jej rozwoju. Wyraźnie określa istotną rolę ekonomii społecznej w regionie jako narzędzia, które tworzy aktywną politykę społeczną. Zapisy RPRES wpisują się w politykę wspierania ekonomii społecznej na poziomie krajowym poprzez spójność z opracowywanym Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej.

W 2015 roku przeprowadzona została aktualizacja Regionalnego Planu Rozwoju Ekonomii Społecznej. W warsztatach uczestniczyli przedstawiciele ROPS w Poznaniu, OWES z terenu województwa wielkopolskiego oraz przedstawiciele PES. Zakres wprowadzonych zmian dotyczył uaktualnienia diagnozy, układu celów i rezultatów oraz wypracowania bardziej szczegółowej koncepcji działań niezbędnych do osiągnięcia celów i rezultatów.

Kluczowym problemem, na który odpowiedzią ma być RPRES, jest zbyt niski udział PES w rynku pracy, dostarczaniu usług użyteczności publicznej oraz aktywizacji społeczno-zawodowej. Zdiagnozowany problem spowodowany jest:

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

- zbyt małą liczbą trwałych miejsc pracy w PES,
- zbyt małą skutecznością działań integracyjnych PES,
- zbyt małą skalą pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej w społeczeństwie i wśród kluczowych interesariuszy,
- niedostatecznie sprawnie funkcjonującym systemem koordynacji ekonomii społecznej na poziomie regionalnym.

Strategicznym celem Programu jest zwiększenie udziału podmiotów ekonomii społecznej w rynku pracy, aktywizacji społecznozawodowej i dostarczaniu usług użyteczności publicznej.

Konstrukcja logiczna Programu bazuje na strukturze diagnozy. Zakłada się, że dla zwiększenia udziału podmiotów ekonomii społecznej w rynku pracy, aktywizacji społeczno-zawodowej oraz w dostarczaniu usług społecznych, niezbędne jest podjęcie szeregu działań, które prezentowane są w poniższej tabeli.

Priorytet I Zwiększenie liczby miejsc pracy w PES
Działanie I.1 Wzmacnianie potencjału wewnętrznego PES
Działanie I.2 Stymulowanie powstawania nowych miejsc pracy w PES
Działanie I.3 Zwiększanie udziału osób w najtrudniejszej sytuacji wśród klientów OWES oraz wśród pracowników PES
Działanie I.4 Poprawa skuteczności i efektywności systemu wsparcia ekonomii społecznej
Działanie I.5 Zwiększenie skali współpracy PES z JST i biznesem
Priorytet II Poprawa skuteczności i efektywności działań integracyjnych PES
Działanie II.1 Poprawa jakości usług reintegracji społeczno-zawodowej
Działanie II.2 Poprawa dostępu do usług reintegracyjnych
Działanie II.3 Wzmacnianie lokalnych powiązań
Priorytet III Upowszechnienie w społeczeństwie i wśród kluczowych interesariuszy pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej
Działanie III.1 Zwiększenie obecności ekonomii społecznej w przestrzeni publicznej
Działanie III.2 Włączenie tematyki ekonomii społecznej do edukacji formalnej
Priorytet IV Lepsza koordynacja działań na poziomie regionalnym
Działanie IV.1 Doskonalenie mechanizmów koordynacji
Działanie IV.2 Wzmocnienie kompetencji ROPS
Działanie IV.3 Rozwój systemu monitorowania i oceny polityki wsparcia ekonomii społecznej

Tabela 2 Tabela priorytetów i działań RPRES w województwie wielkopolskim.

Osiągnięcie założonych rezultatów wymaga przede wszystkim skoordynowanych, spójnych i kompleksowych działań, które będą prowadzone systemowo. W tym rozumieniu koordynacja oznacza wyznaczanie wizji i kierunków strategicznych działań i rezultatów oraz poszukiwanie nowych, innowacyjnych rozwiązań i narzędzi. Z pewnością nowe i innowacyjne w województwie

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

wielkopolskim byłoby powstanie Gminnej Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej. W pełnej spójności działań z istniejącymi strategiami realizowałaby ona obrane kierunki działań i nadawała nowe, dostosowane do lokalnych potrzeb i sytuacji społeczno-gospodarczej.

d) Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia 2017

Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia w Województwie Wielkopolskim na 2017 rok stanowi uszczegółowienie działań zapisanych w Strategii Zatrudnienia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2014–2020. Składa się z trzech priorytetów:

1. wzrost zatrudnienia i mobilności mieszkańców,
2. inwestycje w edukację i kształcenie ustawiczne,
3. integracja społeczna i walka z ubóstwem.

Podmioty ekonomii społecznej są bezpośrednimi adresatami zadania „Wspieranie aktywizacji osób bezrobotnych w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy”, priorytetu „Wzrost zatrudnienia i mobilności mieszkańców”. W ramach tego zadania ROPS odpowiedzialny jest za dofinansowanie kosztów działania ZAZ w roku 2017 ze środków PFRON będących w dyspozycji SWW w kwocie 7 844 000,00 zł oraz ze środków budżetu SWW w kwocie 871 744,00 zł. Również w ramach tego zadania ROPS jest odpowiedzialny za prowadzenie czterech projektów konkursowych WRPO2014+ działania 7.1. Aktywna integracja Poddziałania 7.1.2. Aktywna integracja. W ramach projektów przewiduje się podjęcie działań w obszarze integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia poprzez wykorzystanie instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej oraz działań o charakterze środowiskowym. Budżet poszczególnych projektów wynosi:

- projekt „Aktywna integracja w powiecie złotowskim” - 1 443 822,00 zł,
- projekt „Sieć dobrego wsparcia” - 3 397 135,08 zł,
- projekt „Rozwój Usług Aktywnej Integracji w Subregionie Kaliskim” - 2 699 624,43 zł,
- projekt „Na ścieżce reintegracji - działania sieciujące w subregionie pilskim” - 1 932 081,00 zł.

W ramach priorytetu „Integracja społeczna i walka z ubóstwem” realizowane jest zadanie „Ograniczenie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego”. WUP w Poznaniu odpowiedzialny jest za kontynuację konkursów ujętych w Planach z roku 2015 i 2016. Zajmuje się również przeprowadzeniem nowych konkursów WRPO 2014+ PI 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie Działanie 7.1. Aktywna integracja Poddziałanie 7.1.2. Aktywna integracja-projekty konkursowe. Alokacja konkursu na cały okres programowania to 105 000 000,00 zł. Realizacja działań w ramach Priorytetu Inwestycyjnego przyczyni się do wzrostu szans na rynku pracy osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, a tym samym przyczyni się do ograniczenia skali ubóstwa.

Drugie zadanie realizowane w ramach trzeciego priorytetu to „Wspieranie powstawania przedsiębiorstw społecznych i dobrych praktyk w tym obszarze”. Instytucją odpowiedzialną za

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

realizację tego zadania jest ROPS w Poznaniu. Projekt WRPO 2014+ „Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie wielkopolskim” z łączną kwotą budżetu 2 519 827,10 zł adresowany jest do PES i ich kadry zarządzającej, w tym PES reintegracyjnych: CIS, KIS, ZAZ, W TZ, OWES, pozostałych PES oraz otoczenie sektora ES w Wielkopolsce. Oczekiwanyimi rezultatami wsparcia są:

- poprawa współpracy między interesariuszami ES w regionie,
- wzrost rozpoznawalności PES jako dostawców produktów i usług,
- poprawa jakości w zakresie działań usług reintegracyjnych PES),
- stworzenie sieci współpracy włączających PES w gospodarkę,
- włączenie ES i PES w lokalne polityki publiczne i system realizacji usług społecznych.

Liczba programów i zadań prowadzonych przez SWW na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest stosunkowo duża. Zauważyć należy, że większość tych programów finansowanych jest ze środków europejskich EFS w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.

2.2. Ekonomia społeczna w dokumentacji samorządów lokalnych

Wśród dokumentów samorządów lokalnych, które przedmiotowo nawiązują do walki z wykluczeniem społecznym są strategie rozwiązywania problemów oraz strategie rozwoju gminy i powiatu. Jednakże analiza dokumentacji strategicznej Urzędu Miasta i Gminy Ostrzeszów oraz Starostwa Powiatowego w Ostrzeszowie dotyczyć będzie tylko Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie i Mieście Ostrzeszów. Jest to jedyny dokument strategiczny przyjęty w formie uchwały Rady Miasta, obowiązujący na terenie powiatu ostrzeszowskiego. Dodatkowo omówiona zostanie Strategia Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2016-2022, w której prace zostały zaangażowani reprezentanci samorządów lokalnych.

Ważnym dokumentem, niebędącym strategią czy programem, ale równie istotnym dla podmiotów ekonomii społecznej jest porozumienie o współpracy w ramach partnerstwa na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. Głównym celem partnerstwa jest poszukiwanie możliwości wsparcia rozwoju istniejących i nowo powstających na terenie subregionu kaliskiego podmiotów ekonomii społecznej. Dokument nakreśla działania, do których zobowiązują się partnerzy. Działania te dotyczą diagnostyki rynku pracy, szeroko pojętego wsparcia ekonomii społecznej, wspierania osób wykluczonych społecznie oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym na rynku pracy.

Partnerstwo tworzy 10 podmiotów: Starostwo Powiatowe w Ostrzeszowie, Miasto i Gmina Ostrzeszów, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy w Ostrzeszowie, Powiatowy Urząd Pracy w Ostrzeszowie, Zakład Aktywności Zawodowej Książenice w Grabowie nad Prosną, Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Aktywni, Spółdzielnia Socjalna Ostrzeszów, Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o., Fundacja im. Królowej Polski Św. Jadwigi. Powstanie Porozumienia oraz ilość podmiotów, które do niego przystąpiły wskazuje na duże zainteresowanie jakim cieszy się ekonomia społeczna. Świadczy to również o skuteczności

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

instytucji wsparcia ekonomii społecznej, której udało się zaangażować tak dużą grupę członków przystępujących do Porozumienia.

a) Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie i Mieście Ostrzeszów 2016-2022

Strategia stanowi podstawę do realizacji trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców miasta i gminy Ostrzeszów, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Dokument, mimo że powstał w 2016 roku, kiedy to ekonomia społeczna zyskała już stosowne miejsce w dokumentacji ogólnokrajowej i regionalnej, nie poświęca jej dużo uwagi. Wysoki poziom szczegółowości dokumentu, który zawiera dużą ilość celów szczegółowych i konkretnych kierunków działań, stwarza szerokie możliwości uwzględnienia ekonomii społecznej w planie strategicznym. Jedynym odniesieniem do ekonomii społecznej jest potrzeba wsparcia inicjatyw partnerskich na rzecz ekonomii społecznej, realizująca cel szczegółowy „Partnerstwo na rzecz współdziałania w rozwiązywaniu problemów społecznych”. Wnioskować można, że Gmina Ostrzeszów nie postrzega sektora ekonomii społecznej jako skutecznej siły do walki z problemami społecznymi.

b) Strategia Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2016-2022

Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” jest stowarzyszeniem specjalnym, które od 2006 roku działa w zakresie rozwoju lokalnego. Początkowo członkami SOLGD były tylko osoby fizyczne, jednak z biegiem lat grono członków poszerzało się stopniowo o jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa i organizacje społeczne.

Niniejsza strategia jest dokumentem wypracowanym przy aktywnym udziale lokalnej społeczności. W celu zapewnienia jej oddolnego charakteru zastosowano różnorodne metody partycypacji, w ramach których zaangażowano przedstawicieli wszystkich grup społecznych istotnych z punktu widzenia realizacji strategii. Obszar wdrażania Strategii obejmuje 7 gmin: Miasto i Gminę Ostrzeszów, Miasto i Gminę Grabów nad Prosną, Miasto i Gminę Mikstat, Gminę Kobyla Góra, Gminę Doruchów, Gminę Kraszewice, Gminę Czajków. Gminy stanowią wspólną jednostkę administracyjną powiatu ostrzeszowskiego. Jednakże szczegółowa analiza dokumentu pozwala stwierdzić, że działania zaplanowane na lata 2014-2020 bezpośrednio nie odnoszą się do rozwoju ekonomii społecznej. Główny cel strategiczny, jakim jest rozwój obszaru w aspekcie gospodarczym i społecznym przy zachowaniu ochrony środowiska i innowacyjności oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatu, realizowany jest za pomocą innych instrumentów aniżeli ekonomia społeczna.

Podsumowanie

Odpowiedź na pytanie, jak dokumentacja strategiczna samorządów lokalnych wykorzystuje instrumenty ekonomii społecznej w pomocy społecznej oraz jak wspiera jej rozwój jest w zasadzie

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

niewożliwa. Zarówno Urząd Miasta jak i Starostwo Powiatowe są w trakcie przygotowywania strategii rozwoju, podobnie powiatowy dokument odnoszący się do kwestii rozwiązywania problemów społecznych jest w trakcie przygotowań. Jedynym obowiązującym urzędowym dokumentem jest Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych, która w bardzo niewielkim stopniu odnosi się do kwestii rozwoju sektora ekonomii społecznej.

W świetle braku obowiązującej strategii rozwoju gminy i miasta Ostrzeszów oraz powiatu ostrzeszowskiego, zaleca się w pierwszej kolejności ukończenie prac na tymi dokumentem z możliwie szerokim uwzględnieniem działań ukierunkowanych na ekonomię społeczną. W przypadku braku takiej możliwości, spowodowanej np. niskim stopniem uszczegółowienia planu strategicznego bądź generalnym nie uwzględnianiem problematyki wykluczenia społecznego, w celu rozwoju ekonomii społecznej powinny zostać podjęte działania zmierzające do utworzenia odpowiednio Powiatowej i Gminnej Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej. Platformą prac prowadzących do utworzenia tego dokumentu byłoby Porozumienie na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, którego partnerami jest zarówno Powiat jak i Miasto.

III. Ekonomia społeczna na terenie powiatu ostrzeszowskiego

1. Diagnoza stanu ekonomii społecznej na terenie powiatu ostrzeszowskiego

Głównym celem diagnozy sytuacji sektora ekonomii społecznej na terenie powiatu ostrzeszowskiego jest opis stanu ilościowego oraz charakterystyka podmiotów ekonomii społecznej. W trakcie przeprowadzania diagnozy uzyskano informacja na temat podmiotów ekonomii społecznej funkcjonujących na terenie powiatu ich liczby oraz obszarów działania.

Na terenie powiatu ostrzeszowskiego funkcjonuje jedno przedsiębiorstwo społeczne. Jest nim Fundacja Działamy Razem, która rozpoczęła swoją działalność pod koniec roku 2016. Fundacja prowadzi w Ostrzeszowie Bar Familijny, który oferuje domowe obiady, organizowanie imprez okolicznościowych oraz catering. W Barze Familijnym pracują osoby, które przez długi czas pozostawały bez zatrudnienia, zatrudnienie w nim znajdują również byli uczestnicy Warsztatów Terapii Zajęciowej oraz Zakładu Aktywności Zawodowej w Książenicach.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Powiat ostrzeszowski ma dobrze rozbudowaną sieć podmiotów reintegracyjnych. Na jego terenie znajdują się cztery, dobrze rozlokowane, Warsztaty Terapii Zajęciowej w: Doruchowie, Kraszewicach, Ostrzeszowie i Kobylej Górze. Organizatorem wszystkich czterech Warsztatów jest Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych "Miłosierdzie" z Kalisza. Głównym celem ośrodka jest niesienie pomocy osobom dotkniętym niepełnosprawnością intelektualną, fizyczną i z chorobami psychicznymi. Rehabilitacja zawodowa ma na celu przywrócić lub pozyskać umiejętności niezbędne do podjęcia zatrudnienia. Zajęcia odbywają się to przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, które prowadzi się między innymi pracowniach: plastycznej, krawieckiej, stolarskiej, gospodarstwa domowego, techniczno-multimedialnej, ogrodniczo-gospodarczej.

Kolejną formą podmiotu reintegracyjnego w powiecie ostrzeszowskim jest Zakład Aktywności Zawodowej w Książenicach. Był on jednym z pierwszych takich ośrodków w Wielkopolsce. Pierwsze przygotowania do uruchomienia placówki miały miejsce w 2002 roku. Uchwałę w sprawie uruchomienia ZAZ Rada Powiatu podjęła w listopadzie 2004 roku i 15 grudnia 2004 roku ZAZ rozpoczął swoją działalność. Prowadzi pralnię i zajmuje się konfekcjonowaniem.

Diagnoza, zawierająca dokładną liczbę przedsiębiorstw ekonomii społecznej nie jest możliwa ze względu na fakt, że nie wszystkie dane są ewidencjonowane. Nie jest prowadzona baza organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą, niemożliwe jest również dotarcie do informacji na temat ilości spółek non-profit. Jednak ze względu na niewielki obszar badań, na podstawie zebranych informacji można stwierdzić, że poza wyżej wymienionymi, nie funkcjonuje więcej podmiotów ekonomii społecznej na terenie powiatu ostrzeszowskiego.

Poza samymi PES ważną instytucją dla rozwoju ekonomii społecznej jest Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej prowadzony przez Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi. Wśród działań inicjowanych i organizowanych przez OWES było między innymi zawarcie Porozumienia o współpracy na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. Dodatkowo OWES wspierało utworzenie Fundacji Działamy Razem, póki co jedynego przedsiębiorstwa społecznego w powiecie.

2. Czynniki rozwoju ekonomii społecznej

W rozdziale tym, zaprezentowane i omówione zostaną czynniki, które respondenci uznali za istotne w kształtowaniu sektora ekonomii społecznej w powiecie ostrzeszowskim i gminie Ostrzeszów. Na ich podstawie stworzone zostaną rekomendacje dotyczące samej strategii. Względem czynników wpływających pozytywnie na rozwój ekonomii społecznej sformułowane zostaną cele i działania, które wspierają je i podtrzymują. Czynniki, które według respondentów nie sprzyjają rozwojowi ekonomii społecznej, będą wskazówką do sformułowania działań ją ograniczających lub likwidujących. Zaznaczyć należy, że część działań i celów wydawać się może poza zasięgiem możliwości finansowych, merytorycznych i organizacyjnych samego Starostwa czy Urzędu Miasta. Dlatego też proponowanym modelem strategii będzie włączenie w grono realizatorów innych

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

podmiotów w tym, organizacji pozarządowych, podmiotów wsparcia, tak by zwiększyć możliwości podejmowanych działań.

Na rozwój ekonomii społecznej, w tym jego tempo oraz kierunek wpływ mają trzy grupy czynników: czynniki wewnętrzne, które bezpośrednio zależą od podmiotu, takie jak system zarządzania jednostką itp., podmioty otoczenia PES oraz sytuacja społeczno-gospodarcza.

2.1. Czynniki wewnętrzne

Powodzenie przedsiębiorstwa zależne jest w bardzo dużym stopniu od sposobu zarządzania samym przedsiębiorstwem. Nawet najlepsze wsparcie i pozytywne nastawienie otoczenia nie jest w stanie zadbać o prawidłowy rozwój przedsiębiorstwa jeżeli ono samo o to nie zadba. Przygotowanie kadry kierującej, odpowiedni zespół pracowników, strategia marketingowa, dopasowanie oferty i wiele innych czynników są kluczowe dla prawidłowego funkcjonowania przedsiębiorstwa. Ilość PES istniejących w powiecie ostrzeszowskim uniemożliwia rozwinięcie wątku potrzeb wsparcia w zakresie zarządzania i funkcjonowania przedsiębiorstw. Jedyne funkcjonujące przedsiębiorstwo społeczne Fundacja Działamy Razem odnajduje się w lokalnej rzeczywistości społeczno-gospodarczej i nie sygnalizowało potrzeb w zakresie wsparcia w prowadzeniu i zarządzaniu przedsiębiorstwem. Pod uwagę należałoby wziąć jednak podmioty, które ewentualnie miałyby rozpocząć swoją działalność. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw społecznych, zwłaszcza na początku funkcjonowania, nie jest w stanie zapewnić wynagrodzenia, które oferować mogą podmioty dłużej istniejące na rynku pracy o silniejszej pozycji rynkowej. Przyczynia się do to sytuacji (co oczywiście nie jest regułą), że pracę w PES podejmują osoby niewykwalifikowane, potrzebujące większych nakładów na przystosowanie ich do wykonywania pracy. To z kolei przekłada się na jakość pracy, czyniąc podmiot w oczach odbiorców mało konkurencyjnym ze względu na jakość wykonywanej usługi.

Jakość wykonywanej usługi wraz z ceną są istotnymi elementami konkurencyjności przedsiębiorstw na rynku. Element konkurencyjności był niejednokrotnie wskazywany, jako czynnik kluczowy dla funkcjonowania podmiotów rynku pracy. Wskazywały na to zarówno osoby reprezentujące przedsiębiorstwo, jak i przedstawiciele środowiska lokalnego.

Osoby, które korzystają z naszych usług, nie robią tego ze względów społecznych, dzieje się tak dlatego, że jesteśmy konkurencyjni i świadczymy usługi na wysokim poziomie.

Podmioty jak powstają to powinny być przygotowane nie tylko merytorycznie, ale też powinny zadać sobie sprawę, że wchodzi na konkurencyjny rynek, bo to jest bardzo ważne.

Kolejną kwestią jest zarządzanie w PES. Zaryzykować można stwierdzeniem, że zarządzanie PES w porównaniu z pozostałymi przedsiębiorstwami, wymaga większego przygotowania i nakładów pracy. Osoby odpowiedzialne za kierowanie podmiotem poza znajomością podstaw zarządzania i prowadzenia przedsiębiorstwa, prawa pracy, znajomością lokalnego rynku i specyfiki branży, czyli

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

tego co powinien wiedzieć każdy przedsiębiorca, powinny znać również specyfikę sektora społecznego i związanego z nim prawa. Dlatego tak ważne jest początkowe przygotowanie z zakresu marketingu, specyfiki prawa pracy oraz wszelkich kwestii, które ułatwią proces prowadzenia PES.

Proponowane cele i kierunki działań:

Wsparcie powstających podmiotów w zakresie:

- szkoleń kadry zarządzającej dot. m. in. marketingu i PR z praktykami
- znajomości prawa pracy, rachunkowości i księgowości
- Wizyty studyjne

2.2. Podmioty otoczenia PES

Badania sektora ekonomii społecznej wskazują, jak ważna dla rozwoju podmiotów ekonomii społecznej jest współpraca z otoczeniem tj. samorządem, przedsiębiorcami, innymi PES i organizacjami pozarządowymi. Przeprowadzone wywiady pozwalają stwierdzić, że w powiecie ostrzeszowskim występuje słaba współpraca na linii PES - samorząd, słabo rozwinięta jest również baza organizacji pozarządowych.

a) Kontrahenci

Dla każdego przedsiębiorstwa, w tym też społecznego bardzo ważne jest wynegocjowanie korzystnych warunków umów z dostawcami usług i towarów, od których są zależni. Wysoka pozycja rynkowa ułatwia negocjacje korzystniejszych warunków umów. Z oczywistych względów małe, dopiero co zaczynające przedsiębiorstwa, takiej pozycji nie mają. Posiadają one jednak inny atut, jakim jest społeczny charakter prowadzonej działalności. Coraz powszechniejsza koncepcja społecznie odpowiedzialnego biznesu, według której przedsiębiorstwa budują swoją strategię uwzględniając interes społeczny, pozwala na wykorzystanie tego atutu. Pomocne temu są między innymi działania podjęte przez ROPS i Fundację im. Królowej Polski Św. Jadwigi związane z promocją certyfikatu „Zakup prospołeczny”. Aby ułatwić konsumentom rozpoznanie przedsiębiorstw społecznych, opracowano system oznaczania ich specjalnym znakiem promocyjnym. Opracowano i zarejestrowano znak, który intuicyjnie informuje klienta/kontrahenta o swoim przesłaniu. Koncepcja społecznie odpowiedzialnego biznesu nie musi koniecznie dotyczyć tylko dużych korporacji i przedsiębiorstw. Odpowiednio pokierowane działania mogą również odnieść skutek w przypadku mniejszych kontrahentów. Jednak jak wskazuje przedstawicielka lokalnego PES rynek ostrzeszowski nie odzwierciedla jeszcze pojawiającego się w Polsce trendu społecznie odpowiedzialnego biznesu.

Tutaj nie ma zbyt dużo wielkich firm, jak już jakieś są to są to odziały, które też nie są zainteresowane działaniami społecznymi. Nasz lokalny biznes, by zaangażować się w tego typu działania musi mieć z tego jakieś finansowe korzyści.

Kolejnym narzędziem wsparcia PS może być stosowanie przez samorządy klauzul społecznych/zamówień społecznie odpowiedzialnych. W lipcu 2016 r. weszła w życie ustawa o

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

zmianie ustawy Prawa zamówień publicznych, tym samym czyniąc ją jeszcze bardziej skutecznym narzędziem społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych. Zgodnie z wypracowaną definicją Społecznie Odpowiedzialne Zamówienia Publiczne odnoszą się do etapów zamówień publicznych, które uwzględniają jeden lub kilka następujących aspektów: promocję godnej pracy, poszanowanie praw człowieka i prawa pracy, wsparcie społecznego włączenia (w tym osób niepełnosprawnych), wsparcie ekonomii społecznej oraz Małych i Średnich Przedsiębiorstw, a także promocję równych szans oraz zasady „dostępny i przeznaczony dla wszystkich”. Stosowanie społecznie odpowiedzialnych zamówień przyczynia się do zwiększania efektywności wydatkowania środków publicznych poprzez osiągnięcie celów społecznych. Umożliwiają wyrównywanie szans w dostępie do zamówień publicznych podmiotom i osobom pozostających w gorszej sytuacji na rynku pracy, nie naruszając przy tym zasad traktatowych UE. Klauzule te jednak nie mają zastosowania w przypadku samorządu ostrzeszowskiego.

Klauzule społeczne, są to bardzo wzniosłe inicjatywy, ale one nie mają rzeczywistego przełożenia.

Żeby się odnaleźć na rynku pracy, to zwykła spółdzielnia socjalna osób fizycznych musi polegać tylko na sobie.

Proponowane cele i kierunki działań:

- Stosowanie społecznie odpowiedzialnych zamówień/klauzul społecznych
- Upowszechnianie wiedzy na temat ekonomii społecznej wśród pracowników samorządu
- Kształtowanie postaw świadomego konsumenta wśród mieszkańców
- Upowszechnianie koncepcji społecznie odpowiedzialnego biznesu
- Promocja certyfikatu „Zakup prospołeczny”

b) Partnerstwo

Rozwój ekonomii społecznej wymaga zaangażowania wielu partnerów. Za jej rozwój nie powinny być odpowiedzialne jedynie ośrodki wsparcia do tego powołane ani też samorządy lokalne, bowiem one też nie są w stanie samodzielnie planować i wdrażać programów, które ze swej natury są bardzo złożone. Do ich realizacji potrzebna jest wielostronna kooperacja, łączenie wiedzy oraz doświadczeń znajdujących się w różnych grupach społecznych i instytucjach. Dlatego tak ważne jest zawieranie partnerstw lokalnych. Obowiązujące na terenie powiatu porozumienie o współpracy w ramach partnerstwa na rzecz rozwoju ekonomii społecznej jest platformą do dalszego tworzenia i działania na rzecz trzeciego sektora. Głównym celem partnerstwa jest poszukiwanie możliwości wsparcia rozwoju istniejących i nowo powstających na terenie subregionu kaliskiego podmiotów ekonomii społecznej. Bardzo ważnym aspektem funkcjonowania takich partnerstw jest ich odświeżanie i pogłębianie. Brak działań podejmowanych w tym kierunku doprowadzić może do ich obumierania i tego, że nie będą spełniać one swojej funkcji. Na symptomy takiego zjawiska wskazuje jeden z respondentów:

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Powstałe partnerstwo nie przynosi póki co wymiernych korzyści, zostało podpisane, ale nic za tym nie idzie. Powinno się podjąć jakieś działania by coś szło za tym.

Poza międzysektorowymi partnerstwami, bardzo ważne są partnerstwa ukierunkowane na konkretne działanie, projekt czy cel. Jak wynika z przeprowadzonych rozmów, pewną barierę stanowi słabo rozwinięta baza organizacji pozarządowych.

Uważam, że organizacje pozarządowe słabo działają w Ostrzeszowie, nawet jeżeli one są to mało kto o nich wie. Często jest tak, że NGO działają dla jakiejś jednej inicjatywy tylko.

Współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi nie podejmuje również lokalnie działających PES. Jedynym miejscem i platformą porozumienia są cykliczne spotkania sieciujące PES subregionu kaliskiego organizowane przez Fundację im. Królowej Polski Św. Jadwigi.

Nie współpracujemy z innymi NGO, jedynie na spotkaniach organizowanych przez Fundację im. Królowej Jadwigi to tak, wtedy się spotykamy, wymieniamy doświadczeniem.

Przyczyny słabo rozwiniętej bazy organizacji pozarządowych upatrywane są zarówno w braku chęci mieszkańców do inicjatyw społecznych, jak i niewielkim przekonaniu władz samorządu do angażowania społeczeństwa w sprawy miasta czy powiatu.

Należałoby wzmocnić pozycję organizacji pozarządowych, w jakiś sposób przepisami, instytucjonalnie, bo mentalność ludzi jest różna, a jakby to było odgórnie uregulowane to byłoby inaczej.

Jeżeli jakaś organizacja, sektor nie funkcjonuje odpowiednio, to każda stymulacja i działania ją aktywizujące są pożądane. Powiedzie się bądź nie.

Ważne dla funkcjonowania PES z perspektywy zarówno budowania partnerstwa jak i wsparcia, są jednostki organizacyjne samorządu gminy i powiatu działające w zakresie aktywizacji zawodowej, pomocy społecznej i pomocy rodzinie. Fundacja Działamy Razem zatrudniająca osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznym posiada różne doświadczenie z korzystania z usług wspomnianych instytucji.

Już przestałam szukać ludzi do pracy przez PUP i OPS, bo to nie są osoby, które chcą rzeczywiście pracować. Niejednokrotnie osoby, na które czekało stanowisko pracy po prostu nie przychodziły.

Inaczej współpraca układa się z innymi podmiotami społecznymi tzn. z Zakładem Aktywności Zawodowej w Książenicach i Warsztatami Terapii Zajęciowej.

Mają u nas praktyki uczestnicy z WTZ, ale ze względu na specyfikę pracy, nie każdy może ją wykonywać. Ale pracują u nas osoby, które zakończyły uczestnictwo w WTZ, w ZAZ, z których jesteśmy bardzo zadowoleni.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Proponowane cele i kierunki działań:

- Odświeżenie/pogłębienie partnerstwa lokalnego na rzecz rozwoju ekonomii społecznej
- Wspieranie działań sieciujących PES i NGO
- Wspieranie powstawania i rozwoju organizacji pozarządowych
- Upowszechnianie wiedzy na temat korzyści wynikających z projektów partnerskich

c) Instytucje wsparcia

Niezwykle istotnymi podmiotami dla PES są wszelkie instytucje świadczące pomoc i wsparcie w rozwoju i funkcjonowaniu podmiotu. Instytucjami, które mogłyby pełnić taką rolę są między innymi Urząd Miasta i Starostwo Powiatowe. Zobowiązują się do tego między innymi w swoich programach współpracy z organizacjami pozarządowymi. Jednak jak wynika z wywiadów deklarowane wsparcie ma niewielkie przełożenie na rzeczywistość. Powstanie Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej stanowić mogłoby idealny początek do zmian w tym zakresie. Proponowaną formą działań mającą na względzie zwiększenie zainteresowania władz ekonomią społeczną, alternatywną wobec szkoleń nie cieszących się w lokalnym środowisku uznaniem, są wizyty studyjne w przedsiębiorstwach ekonomii społecznej. Spojrzenie na takie przedsiębiorstwo „od kuchni” najlepiej ukaże pozytywną rolę, jaką pełni PES na lokalnym rynku.

Bardzo ważnym podmiotem otoczenia PES jest OWES prowadzony przez Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi. Wsparcie, które oferuje OWES ma zarówno wymiar finansowy, jak i pozafinansowy. PES mogą liczyć na dotacje na tworzenie nowych miejsc pracy, udzielane wsparcie pomostowe na pokrycie obowiązkowych kosztów bieżącej działalności przedsiębiorstwa oraz stypendia stażowe. Poza doraźnym wsparciem finansowym, OWES oferuje szereg innych form wsparcia PES, które odciążają finansowo przedsiębiorstwa tj.: usługi prawne, księgowość, marketingowe i specjalistyczne.

Gdyby tak naprawdę nie Fundacja to my byśmy nie powstałi. Zawsze jak mam jakiś problem, pytanie to dzwonię od razu do fundacji i wiem że mi pomogą. To nie jest tak, że pomogli powstać i pozostawili, wiem że można na nich liczyć.

Poza działaniami inkubacyjnymi mającymi na celu wspieranie powstawania nowych i istniejących PES, OWES podejmuje liczne działania animacyjne, rozwijające społeczność lokalną, wspierające partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej czy sieciujące PES. Ponadto OWES oferuje wsparcie placówek integracji społecznej.

Rekomendacje:

- Wizyty studyjne dla samorządowców
- Kontynuacja wsparcia oferowanego przez OWES

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

2.3. Sytuacja społeczno-gospodarcza

Na kondycje sektora ekonomii społecznej wpływ ma również bieżąca sytuacja gospodarcza, w tym przede wszystkim sytuacja na lokalnym rynku pracy. Niskie bezrobocie z oczywistych względów jest zadowalające i dobrze wpływa na ogólną ocenę sytuacji gospodarki. Niekoniecznie jednak cieszą one przedsiębiorców, bez względu na to czy mowa o zwykłych przedsiębiorstwach czy społecznych. Niskie bezrobocie wpływa na niską podaż pracy i zwiększone oczekiwania finansowe (częstokroć nieadekwatne do posiadanych umiejętności i kwalifikacji). Na niską podaż pracy wpływ ma również system pomocy społecznej. Realizacja dużej ilości programów pomocowych w formie wsparcia finansowego, nie sprzyja postawom aktywnego poszukiwania pracy.

Ten czas jest teraz trudny. Trzeba się zastanowić jaką grupę chcemy zachęcić do tego. Nie mamy teraz bezrobocia, nie ma chęci do zmiany nawyków, mamy programy które zachęcają do pozostawiania poza rynkiem pracy i pewnej bezradności.

Grupą, na którą powinny być ukierunkowane działania w zakresie rozwoju ekonomii społecznej, są absolwenci ZAZ w Książenicach i uczestnicy WTZ w powiecie ostrzeszowskim. Stworzenie przedsiębiorstwa, w którym osoby te będą mogły znaleźć zatrudnienie podkreślane było w badaniach niejednokrotnie. Ze względu na brak możliwości podjęcia pracy na wolnym rynku, Warsztaty Terapii Zajęciowej, który powinien być tylko przystankiem przygotowującym do podjęcia pracy okazują się być miejscem, w którym uczestnicy przebywają latami. Poza tym, na co zwrócono uwagę w trakcie badań, w zwykłych przedsiębiorstwach prawa pracowników osób niepełnosprawnych nie są przestrzegane.

Ważne jest zakładanie miejsc pracy typu spółdzielnia socjalna, gdzie na względzie są osoby niepełnosprawne. Gdyż często wobec osób niepełnosprawnych zatrudnianych w normalnych przedsiębiorstwach, wymagania są jak wobec innych pracowników.

Rekomendacje:

- Podjęcie próby utworzenia PS dla absolwentów ZAZ i WTZ.

Podsumowanie

Stan ekonomii społecznej oceniony może być dwoma kryteriami: ilościowymi i jakościowymi. Na terenie powiatu ostrzeszowskiego funkcjonuje tylko jedno przedsiębiorstwo społeczne, natomiast aż pięć podmiotów reintegracyjnych: ZAZ w Książenicach i cztery WTZ. Dysproporcja ta, oraz przeprowadzone badania wskazują na konieczność utworzenia nowego przedsiębiorstwa społecznego, w którym absolwenci WTZ i ZAZ kontynuować mogliby rehabilitację zawodową.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Badania wykazały słabość sektora organizacji pozarządowych, które pełnią bardzo ważną rolę w zakresie rozwoju ekonomii społecznej. Ekonomia społeczna nie ma również wsparcia w lokalnym biznesie. Zjawisko społecznie odpowiedzialnego biznesu nie jest jeszcze popularne w powiecie ostrzeszowskim. Na niewielkie wsparcie liczyć można również w samorządzie powiatu i gminy. Dlatego też cele i działania, które powinny się znaleźć w strategii odnoszące się do otoczenia PES dotyczyć powinny przede wszystkim działań sieciujących, upowszechniających informację na temat ekonomii społecznej w lokalnym środowisku przedsiębiorców, samorządowców, ale i zwykłych mieszkańców. Niezwykle ważne są również działania wspierające tworzenie organizacji pozarządowych, jak i tych już istniejących.

Na kondycje sektora ekonomii społecznej wpływ ma również bieżąca sytuacja gospodarcza, w tym przede wszystkim sytuacja na lokalnym rynku pracy oraz system pomocy społecznej. W opinii respondentów pomimo bardzo niskiego bezrobocia, wciąż istnieje potrzeba rozwoju sektora ekonomii społecznej w powiecie ostrzeszowskim. Skupiona ona powinna być przede wszystkim wokół absolwentów WZ i ZAZ. Szczególna uwaga powinna zostać poświęcona również kobietą, która zrezygnowały z pracy zawodowej i utrzymują się ze świadczeń wychowawczych.

IV. Strategia Rozwoju Ekonomii Społecznej

Niewątpliwie dla wszystkich osób rozwój ekonomii społecznej jest zjawiskiem pożądanym. Zależy na tym, zarówno przedstawicielom sektora ekonomii społecznej, jak przedstawicielom jednostek organizacyjnych Starostwa Powiatowego i Miasta. Dla jednych jest to przede wszystkim miejsce pracy, własne i swoich pracowników, dla innych, podmioty ekonomii społecznej są narzędziem za pomocą, którego realizowana jest polityka społeczna miasta i powiatu. Przeprowadzone badania, poza rozpoznaniem potrzeby utworzenia Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej, miały na celu nadanie wspólnego mianownika pojawiającym się oczekiwaniom wobec tego dokumentu i ogólnego kierunku rozwoju ekonomii społecznej.

1. Spodziewane rezultaty

W poprzednim rozdziale, przy okazji omawiania czynników wpływających na rozwój ekonomii społecznej wspomniane zostały oczekiwania merytoryczne, które respondenci widzieliby jako elementy planu strategicznego. W poniższej tabeli zaprezentowane zostały spodziewane rezultaty, jakich oczekiwaliby respondenci po wprowadzeniu w życie Strategii. Należy zaznaczyć, że nie wszyscy

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

rozmówcy mają optymistyczną postawę wobec rezultatów, jakie miałyby ona przynieść. Zaznaczyć należy, że respondent nie był przeciwny jej powstawaniu, nie wierzy natomiast w jej powodzenie.

Rezultaty utworzenia Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej
Powiększenie bazy PS
Umocnienie społeczeństwa obywatelskiego (większa ilość organizacji pozarządowych)
Pewniejsza i bardziej stała polityka ekonomii społecznej niezależna od upływu czasu (i związanej z nim kadencyjności władz)
Promocja idei i działań ekonomii społecznej (budowanie pozytywnych postaw konsumenckich wobec towarów i usług proponowanych przez PES i PS)

Tabela 3 Oczekiwane rezultaty po utworzeniu Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej

Spodziewanym rezultatem funkcjonowania Strategii byłoby **powiększenie bazy przedsiębiorstw społecznych**. Ilość przedsiębiorstw społecznych oraz liczba Warsztatów Terapii Zajęciowej, wskazuje na zdecydowaną dysproporcję. Uczestnicy WTZ oraz pracownicy ZAZ nie mają stworzonych warunków do dalszego rozwoju na rynku pracy. Działania związane z obowiązującą Strategią miałyby umożliwić dalszą reintegrację zawodową osób niepełnosprawnych.

Kolejny rezultat odnosi się **utworzenia większej ilości organizacji pozarządowych**, jak i zaktywizowania już tych istniejących.

Są organizacje, które działają na rzecz dzieci, seniorów, ale to się dopiero rozwija, wymaga wsparcia.

Uważam, że NGO słabo działają w Ostrzeszowie, nawet jeżeli one są to mało kto o nich wie. Liczę, że działania ukierunkowane na ekonomię społeczną, zmienią również coś w tej materii.

Następny spodziewany rezultat, to **pewna i stała polityka ekonomii społecznej**. Jest to naturalna konsekwencja posiadania jakiegokolwiek planu, programu czy strategii. Strategia, ze względu na fakt, że określana jest na 10-15 lat, wyróżnia się tym w szczególności. Idea przedsiębiorczości społecznej nie jest popularna wśród wszystkich lokalnych samorządowców, dlatego w perspektywie zmian władz samorządowych, niezmiennosc kierunków działań w ekonomii społecznej jest bardzo istotna. Oczywiście, jak wszystkie wieloletnie plany, Strategia ta może podlegać aktualizacjom.

Kolejną korzyścią wynikającą z faktu posiadania Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej byłaby **promocja idei przedsiębiorczości społecznej** i działań z nią związanych. Zaistnienie dokumentu dotyczącego bezpośrednio ekonomii społecznej w formie Uchwały Rady Powiatu czy Rady Miasta nadawałoby swoistą rangę temu przedsięwzięciu, a wszelkie prace związane z jej przygotowaniem, samoistnie promowałyby ideę ekonomii społecznej. Władze miasta czy powiatu oraz wszystkie zaangażowane osoby w tworzenie dokumentu poznają przy tej okazji specyfikę tego sektora i będą mieli okazję się do niego przekonać. Skutkowałoby to wzrostem świadomości społecznej, która przejawiałaby się w prospołecznych postawach konsumenckich.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Oczywiście można zrobić taką strategię, to na pewno by się przydało. My sami byśmy inaczej też spojrzeli na pewne kwestie. Wiązałoby się to z konsultacjami społecznymi, ogólna promocja.

2. Forma i realizacja Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej

Respondenci wykazywali ufność w powodzenie inicjatywy utworzenia Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej spodziewając się różnego rodzaju zmian. Warunkiem zrealizowania zakładanych założeń i oczekiwań jest odpowiedni sposób organizacji prac związanych z jej przygotowaniem. Wyobrażenia respondentów na temat tego, jak wyglądać będzie Strategia, czy czego będzie dotyczyć, różnią się. Są one odmienne ze względu na różny związek respondenta z sektorem ekonomii społecznej, a tym samym, posiadane oczekiwania. Wpływ ma również doświadczenie i posiadana wiedza na temat tego, jak takie dokumenty powstają oraz jak w rzeczywistości funkcjonują.

Warto odnotować, że sugestie odnoszące się do formy i realizacji Strategii wyrażali głównie przedstawiciele JST. Doświadczenie nabyte w pracy pozwala zauważyć im, jak ważna jest odpowiednia budowa dokumentu, by spełniała ona swoją funkcję. Osoby pracujące w podmiotach, w których obowiązują różnorodne strategie zdają sobie sprawę z ich użyteczności oraz tego, jak w praktyce wygląda ich realizacja. Dlatego też, wszystkie te sugestie przyjmują formę uwag mających na celu dbałość o przyszłą użyteczność i funkcjonalność Strategii.

Formalne i organizacyjne oczekiwania względem Strategii
Utworzenie Powiatowej Strategii
Zaangażowanie szerokiego grona podmiotów w proces tworzenia Strategii
Coroczny monitoring i aktualizacja Strategii
Rozpoczęcie prac po wyborach samorządowych
Maksymalnie 10 osobowy Zespół

Tabela 4. Formalne i organizacyjne oczekiwania względem Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej

Badania prowadzone były na terenie powiatu ostrzeszowskiego i na uwadze miały rozpoznanie potrzeby i możliwości utworzenia Strategii zarówno w Urzędzie Miasta jak i w Starostwie Powiatowy. Pozyskane informacje pozwalają stwierdzić, że bardziej zasadne byłoby utworzenie Strategii w powiecie ostrzeszowskim, natomiast w Urzędzie miasta ewentualnie dołączyć aneks do Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Dla samego Ostrzeszowa widziałaby bardziej jakiś plan działania. Bardziej przemawia do mnie, to w formie w aneksu do istniejącej strategii.

Wśród uwag odnośnie zespołu mającego zająć się przygotowaniem Strategii, pojawiła się sugestia, by tworzyło go **jak najwięcej osób reprezentujących różne środowiska**. Zaproszeni do współpracy powinny być wszystkie PES, organizacje pozarządowe, których cele statutowe nawiązują do ekonomii

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

społecznej oraz są zainteresowane tego typu przedsięwzięciem. Ponadto do prac powinny być zaproszone gminy powiatu.

Bardzo ważne dla prawidłowej realizacji strategii jest jej **coroczny monitoring oraz aktualizacja**. Tylko regularnie odnawiana i aktualizowana strategia ma szansę na to, by można było podążać wytyczonymi w niej kierunkami. Regularny monitoring i aktualizacja pozwalają również na sformułowanie celów w formie szczegółowych zadań, do których łatwiej jest się odnieść. Natomiast w razie zmiany warunków społecznych czy finansowych zawsze można je przeformułować. Dlatego bardzo ważne będzie powołanie zespołu ds. monitoringu. W praktyce, osoby te odpowiedzialne są nie tylko za monitoring realizacji strategii, ale również za ewaluację projektu. Ze względu na długi okres czasu jakiego dotyczy strategia zaleca się przeprowadzenie ewaluacji *on-going* i ewaluacji *ex-post*. Pierwszy rodzaj ewaluacji pozwoli na ewentualną korektę zaplanowanych działań i celów, które ujęte zostałyby w aktualizacji. Ewaluacja *ex-post* wykonana zostanie po wdrożeniu strategii i pozwoli na całościowe ocenienie efektów jej działań.

Kolejna uwaga formalna odnosiła się do **czasu, w którym powinny zostać podjęte działania skierowane na tworzenie strategii**. Ze względu na nadchodzące wybory samorządowe zasugerowano, by rozmowy w tym kierunku podjąć po ich zakończeniu.

Najlepiej rozpocząć prace po wyborach. Wraz z nową kadencją jest większe zaangażowanie w podejmowane przedsięwzięcia.

Podejmując pracę nad Strategią warto mieć na uwadze również fakt, że w Powiecie nie obowiązuje Strategia Rozwoju Powiatu ani Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dlatego też trzeba zastanowić się, czy przed przystąpieniem do tworzenia Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej nie należałoby w pierwszej kolejności ukończyć prac nad pozostałymi Strategiami.

Ostatnia uwaga odnosiła się do **składu osobowego zespołu i jego liczebności**. Wśród osób, które powinny być włączone w prace znaleźli się przedstawiciele lokalnych PES, organizacji pozarządowych, pracownicy PCPR, przedstawiciele Rady Powiatu i inni. Liczba osób nie powinna przekraczać 10 osób.

Podsumowanie

Większość respondentów biorących udział w badaniu wiąże duże nadzieje z tym, że strategia przyniesie wymierne korzyści dla ekonomii społecznej oraz dla lokalnych podmiotów ekonomii społecznej. Powstanie Strategii pozwoli uniezależnić sektor ekonomii społecznej od polityki lokalnej i pozwoli zachować konsekwencję i stałość działaniom podejmowanym w celu jej rozwoju. Kolejne oczekiwanie, jakie wiąże się z samym faktem powstawania takiej strategii dotyczy promocji samej ekonomii społecznej. Prace związane z przygotowaniem strategii, zapraszanie szerokie grono osób do jej tworzenia, organizacja konsultacji społecznych spowoduje, że ekonomia społeczna zyska rozgłos co wpłynie jej upowszechnienie i zwiększenie świadomości społecznej. Korzyścią oczekiwaną z

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

realizacji samej już strategii miałyby być zwiększenie bazy lokalnych PS oraz bazy organizacji pozarządowych wraz z umocnieniem pozycji już tych istniejących.

Forma i organizacja prac związanych z tworzeniem Strategii podejmowane były głównie przez osoby z otoczenia PES. Osoby te mają największe doświadczenie w pracy ze strategiami, wiedzą, jak wygląda na co dzień ich realizacja. Respondenci wskazali, że bardziej zasadne będzie utworzenie strategii na terenie powiatu aniżeli samej gminy. Zaangażowanych może być wówczas więcej podmiotów, które działają w ekonomii społecznej i jej otoczeniu. Ze względu na fakt, że tworzenie dwóch strategii na terenie powiatu, jednej powiatowej drugiej gminnej, mogłoby wprowadzać niepotrzebne zamieszanie, gdyż składy Zespołów częściowo pokrywałyby się podobnie jak wyznaczane cele i działania, proponuje się podjęcie prac jedynie nad Powiatową Strategią Rozwoju Ekonomii Społecznej. Proponowany najlepszy czas na rozpoczęcie prac związanych z tworzeniem strategii to koniec roku 2018, czyli po wyborach samorządowych. Zaproponowany został również wstępny skład osobowy Zespołu.

Według respondentów na terenie samej gminy Ostrzeszów bardziej zasadne byłoby uwzględnienie ekonomii społecznej w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych na przykład w formie aneksu.

Rekomendacje

Badania pozwalają wysunąć szereg wniosków i rekomendacji dotyczących powstania Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej na terenie powiatu ostrzeszowskiego.

- Przeprowadzona analiza dokumentów na szczeblu krajowym i regionalnym pozwala stwierdzić, że ekonomia społeczna w ostatnich latach zyskuje coraz większą uwagę. W roku 2013 i 2014 powstały dwa bardzo ważne dla rozwoju ekonomii społecznej dokumenty: Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej i Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim. Planowana Strategia Rozwoju Ekonomii Społecznej powinna realizować wytyczone w nich kierunki rozwoju ekonomii społecznej i pozostawać z nimi w pełnej spójności.
- Przeprowadzenie pełnej analizy dokumentacji strategicznej na szczeblu lokalnym było niemożliwe ze względu na brak obowiązujących Strategii zarówno w powiecie ostrzeszowskim jak i gminie Ostrzeszów. Jedynym dokumentem obowiązującym jest Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie i Mieście Ostrzeszów. Zaleca się przy opracowywaniu aktualnych Strategii dla Powiatu i Gminy szerokie uwzględnienie ekonomii społecznych.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

- Wywiady z przedstawicielami środowiska lokalnego pomogły ustalić, że bardziej zasadne będzie utworzenie strategii obejmującej cały powiat, a nie tylko gminę i miasto Ostrzeszów. Pozwoli to włączyć większą ilość podmiotów zainteresowanych w pracę zespołu. Ponadto szersza terytorialnie strategia nie ogranicza przestrzennie możliwości ewentualnego powstawania przyszłych podmiotów ekonomii społecznej.
- Platformą działań prowadzących do utworzenia Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej jest Porozumienie o współpracy w ramach partnerstwa na rzecz rozwoju ekonomii społecznej zawartego w powiecie ostrzeszowskim w 2014 roku.
- Ekonomia społeczna w Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej powinna zostać ujęta w sposób przedmiotowy i podmiotowy. Po pierwsze, cele strategii powinny swymi działaniami wspierać sektor ekonomii społecznej, starając się zapewnić odpowiednie warunki rozwoju, po drugie, wykorzystywać potencjał ekonomii społecznej w rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie powiatu.
- Na terenie powiatu ostrzeszowskiego funkcjonuje tylko jedno przedsiębiorstwo społeczne, które utworzone zostało dzięki wsparciu OWES prowadzonego przez Fundację im. Królowej Polski Św. Jadwigi. Na terenie powiatu funkcjonują również cztery Warsztaty Terapii Zajęciowej oraz Zakład aktywności Zawodowej w Książenicach. Na podstawie diagnozy stanu ekonomii społecznej oraz przeprowadzonych rozmów zaleca się podjęcie prac ukierunkowane na powstanie nowego przedsiębiorstwa społecznego, w którym zatrudnienie mogłyby znaleźć osoby opuszczające WTZ oraz ZAZ.
- Rekomenduje się rozpoczęcie prac nad tworzeniem Strategii z uwzględnieniem wszystkich sugestii odnoszących się do organizacji pracy związanej z tworzeniem dokumentu, które pojawiły się w trakcie badania.
- Zaleca się, by w trakcie formułowania planu strategicznego pod dyskusję poddane zostały wszystkie propozycje celów strategicznych i działań, będących efektem przeprowadzonych badań.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

